

Emine DELİMEHMET

J. Ütgm., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

emine.delimehmet@jsga.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-3811-7103.

* Bu makale çalışması Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Kadın Araştırmaları Anabilim Dalında 2023 yılında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilen "Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi: Bir Metafor Analizi" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir

Üniversite Öğrencilerinin KADINA YÖNELİK ŞİDDET Algısı Üzerine Bir Çalışma*

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet, kadınların karşı karşıya kaldığı her türlü fiziksel, cinsel veya psikolojik saldırıyı ifade eder. Kadına yönelik şiddet ekonomik gelişmişlik ve öğretim seviyesine bağlı olmaksızın tüm dünyada ve kültürlerde kentli-köylü ayrımından bağımsız, yaygın bir şekilde görülen bir sorundur (Tekin, 2011: 23; Moroğlu, 2012: 358). Kadın, aile içinde, toplumda veya kamusal alanda şiddete uğrayabilir. Kadına yönelik şiddet, tüm

toplumlarda sıkça rastlanılan bir sorun olmasına rağmen, genellikle görmezden gelinir veya normalleştirilir.

6284 sayılı Kanun ve Kanuna Dair Uygulama yönetmeliğinde kadına yönelik şiddet türleri; Fiziksel, Cinsel, Psikolojik ve Ekonomik Şiddet, Tek Taraflı Israrlı Takip olarak sayılmıştır. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede 4. Ulusal Eylem Planı ise Siber Şiddet kavramına da yer vermiştir.

Kadına yönelik şiddetin sebebini tek bir unsura bağlamak mümkün değildir. Şid-

det çeşitli sebeplerle ortaya çıkabilir. Bu sebepler toplum kaynaklı olabileceği gibi bireysel kaynaklı da olabilmektedir. Örneğin kültürel normların kadına yönelik şiddete etkisi oldukça büyüktür. Birçok toplum erkeği güçlü bir konuma yerleştirirken kadınları duygusal ve kırılgan ve her açıdan güçsüz olarak konumlandırır (Çelik, 2018: 67-78).

Kadına yönelik şiddetin bireysel sebepleri olarak özgüven problemleri, alkol ve uyuşturucu kullanımı ve iletişim eksikliği sayabiliriz. Erkeklerde özgüven eksikliği, güç ve egemenlik dürtüsünü artırarak şiddet davranışlarını tetikleyebilmektedir (Akın, 2013: 303-317). Alkol ve uyuşturucu kullanımı, bir kişinin davranışlarını kontrol etme yeteneğini azaltarak, şiddetli davranışlara neden olabilir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada, kadınların %74’ünün şiddete uğradıkları olaylarda faillerin alkollü olduğu tespit edilmektedir (Çetin, Şimşek, Çankaya, 2016: 1-7). Başka bir çalışmada ise, uyuşturucu etkisindeki erkeklerin kadınlara şiddet uygulama oranının yüksek olduğu tespit edilmektedir (Sözeri ve Özden, 2015,1-16). Bireyler arasında iletişim eksikliğinin olması ise, şiddetin birincil nedeni olmasa da şiddetin oluşmasında ve devam etmesinde etkili bir faktördür. Türkiye’deki bir çalışmada, şiddet gören kadınların %64’ünün eşleriyle yeterli iletişim kuramadıkları ortaya çıkmaktadır (Kanbur, “2018: 181-187).

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı; hemşirelik bölümü öğrencilerinin kadına yönelik şiddet algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesidir. Araştırmanın evrenini; 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Giresun ili Piraziz ilçesinde bulunan Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölü-

münde okuyan 31 kadın, 33 erkek; toplam 64 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyodemografik bilgi formu ile araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmaktadır.

Sosyodemografik Bilgi Formu; yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir durumu, aile yapısı, yaşadığı yer, kadına yönelik şiddete aile içinde tanıklık edip etmediği ve aile içi şiddete maruz kalıp kalmadığına ilişkin sorulardan oluşmaktadır.

Yarı-yapılandırılmış görüşme formu tamamlanması gereken iki cümleden ve açık uçlu bir sorudan oluşmaktadır ve katılımcıların cümlede boş bırakılan yerleri doldurması istenmektedir:

1. “Kadına yönelik şiddet ..... ya benzer. Çünkü.....”
2. “Kadına yönelik şiddet sorunu- nu çözmek ..... ya benzer. Çünkü .....”
3. “Kadına yönelik şiddete ilişkin düşüncelerinizi açıklar mısınız?”

Öğrencilerin forma yazdıkları yanıtlar, bu çalışmada temel veri kaynağı olarak kullanılmaktadır. Toplanan verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında nitel araştırma deseninden, verilerin değerlendirilmesinde ise metaforik içerik analizi tekniklerinden faydalanılmaktadır. Tanımlayıcı özelliklerin açıklanmasında SPSS 24.0 paket programı ile sayı, yüzde ve ortalama gibi tanımlayıcı istatistiklere yer verilmektedir. Toplanan verilerin çözümlenmesinde beş aşamada gerçekleştirilen içerik analizi kullanılmıştır: Kodlama/adlandırma ve ayıklama aşaması, tasnif etme (eleme ve arıtma) aşaması, kategori geliştirme aşaması, geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması, verileri bilgisayar ortamına aktarma aşaması (Kardaş ve Ü. Dinçer, 2022: 317-327).

Kadına yönelik şiddetin bireysel sebepleri olarak özgüven problemleri, alkol ve uyuşturucu kullanımı ve iletişim eksikliği sayabiliriz.

BULGULAR

Katılımcıların şiddete yönelik cevaplarını incelediğimizde; cinsel şiddet dışında aile içinde şiddete maruz kalma ve şiddete tanıklık etme oranlarının ciddi seviyelerde olduğu tespit edilmektedir. Katılımcılar aile içinde hiç cinsel şiddete tanıklık etmediklerini ve maruz kalmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların en fazla maruz kaldığı ve aile içinde tanıklık ettiği şiddet türü ise duygusal şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadın katılımcıların %35.5’i aile içinde fiziksel şiddete tanıklık ettiğini ifade ederken erkek katılımcılar %9.1 oranında aile içinde fiziksel şiddete tanıklık ettiğini ifade etmiştir (**p değeri** 0.015). Aile içinde kadına yönelik sözel/duygusal şiddete tanıklık etme durumu kadınlarda %64.5 iken erkek katılımcılarda %39.4’tür (**p değeri** 0.044). Aile içinde sözel/duygusal şiddete maruz kalma durumu ise kadın katılımcılarda %67.7, erkek katılımcılarda %42.4’ olarak karşımıza çıkmaktadır (**p değeri** 0.042). Kadınların %25.8’i erkeklerin ise %15.2’si aile içinde fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade etmektedir. Fiziksel şiddete maruz kalma ve tanıklık etme oranı kadın katılımcılarda erkek katılımcılara göre daha yüksektir.

Şiddet türlerine verilen yanıtlarda erkek ve kadın katılımcılar arasında büyük farklılık bulunmaktadır. Bu

Kadına yönelik şiddet algısının oluşması toplumsal normlar ve bireysel faktörlerin şekillendirdiği uzun bir süreci ifade eder.

farklılığın sebebinin iki cinsiyetin şiddet olarak tanımladığı eylemlerin farklı olmasından, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden ve aile içinde kadınların şiddete daha açık olmasından kaynaklandığını değerlendirmektedir.

Kadına Yönelik Şiddete ve Şiddetin Çözümüne İlişkin Metaforlar

Öğrencilerin şiddeti anlatmak için seçtikleri metaforlar incelendiğinde kısmen yumuşak denilebilecek bir dil kullandıklarını söylemek mümkündür. Örneğin çiçek metaforu tercih edilerek “çiçeğin soldurulması”, “çiçeğin koparılması” gibi durumlarla metafor üretilmektedir. Katılımcıların şiddeti çiçeğin koparılması ya da soldurulması olarak tanımlamaya çalışmaları dikkat çekmektedir. Sert bir üslup ile şiddeti metaforlaştıran cevapların az sayıda olduğunu söyleyebiliriz. Acizlik, canilik, cehalet, nankörlük, hayvanlık gibi görece daha sert kavramların metafor kullanımını da yer almaktadır.

Kadına yönelik şiddet algısı, bireyin kadına yönelik şiddetin doğasını ve sıklığını algılaması ve anlamlandırmasıdır.

Katılımcıların verdiği yanıtlar arasında bir erkek öğrencinin verdiği ‘idam cezası’ cevabı dikkat çekmektedir. Katılımcı cezaların caydırıcı olmadığını vurgulayarak kesin hükümlerin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu açıklama sorun tanımı ve çözüm önerisi boyutuyla diğerlerine göre farklılık göstermektedir. Dikkat çekici bir diğer husus ise yine bir erkek öğrencinin kadına yönelik şiddeti “hayvanlığa” benzetip devamında “çok fazla gerekmedikçe kadına şiddet yapılmamalıdır” cevabını vermesidir. Öğrencinin şiddeti insanlık dışı olarak değerlendirmesine rağmen yine de gerektiğinde şiddete başvurulabilir düşüncesinde olması toplumsal normların dışına çıkmadığının bir ifadesi olarak yorumlanmaktadır.

Araştırmaya katılanların şiddeti sorununu çözmeye yönelik kullandıkları metaforlar incelendiğinde kısmen soyut ifadelerin tercih edildiği görülmektedir. Erkek öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında ‘kördüğüm’ metaforunun kullanılması, bunun yanında ‘imkânsız’, “çok zor” ifadeleriyle şiddetin çözümüne yönelik görüş bildirmeleri dikkat çekmektedir. Katılımcılar kadına yönelik şiddetin önlenmesi anlamında umutsuz görünmekte. Şiddetin önlenmesi boyutunda en çok öne çıkan kavram ise eğitim ve gelişme kavramlarıdır.

Katılımcıların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Metaforlarından Elde Edilen Temalar

Erkek öğrencilerin cevapları temalara göre sınıflandırılarak incelendiğinde şu temalar öne çıkmaktadır:

- Şiddet kadını yaralar,
- Şiddet uygulayan kişi insan değildir,
- Şiddet toplumun geleceğini tehdit eder,
- Şiddet çözümlenmelidir.

Erkek öğrencilerin cevaplarının sınıflandırıldığı 4 temel tema kapsamında verilen cevaplar incelendiğinde “Şiddet Çözülmemelidir” temasının kullanıldığı cevapların oranının az olması dikkat çekmektedir.

Kadın öğrencilerin cevapları temalara göre sınıflandırılarak incelendiğinde şu temalar öne çıkmaktadır:

- Şiddet yıkıcıdır, öldürür
- Şiddet kadını yaşamdan koparır,
- Şiddet uygulayan kişi acizdir, güçsüzdür,
- Şiddet toplumu yok eder.

Kadın katılımcıların cevapları sonucu ortaya çıkan temalar için kullanılan metaforlar erkeklerinkine göre daha çok çeşitliliğe sahiptir. Cevaplar incelendiğinde şiddetin; erkeklerin güç gösterisi, suç, canilik, hayvanlık, acizlik gibi metaforlarla ve erkeklerle karşı nefret duygusuyla anlatılmaya çalışıldığı görülmektedir. “Cinayet”, “açmış bir çiçeğin koparılması”, “hayvan”, “acizlik” metaforları dışında katılımcıların tercih ettiği metaforların kullanım oranları arasında büyük farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların verdiği yanıtlar sonucu oluşturulan temalar karşılaştırıldığında hem erkekler hem de kadınlarda şiddetin kadını yaşamdan koparması ya da yaralaması şeklinde bir tema öne çıkmaktadır. Bunun yanında şiddetin topluma etkisi de iki katılımcı grubun üzerinde durduğu temalardan birini oluşturmaktadır. Şiddetin toplumun geleceğini tehdit ettiği ve yok edeceğine dikkat çekilen temalar erkek ve kadın katılımcıların temalarından birini oluşturmuştur. Şiddeti uygulayan kişiye yönelik olarak “acizlik, güçsüzlük, insan değildir” nitelendirmeleriyle katılımcı gruplar benzer temada buluşmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadına yönelik şiddet algısı, bireyin kadına yönelik şiddetin doğasını ve sıklığını algılaması ve anlamlandırmasıdır. Algı, kişilerin şiddeti tanımlama şekli ve şiddetin tolere edilebilirliği konusunda tutumlarına yansır. Bu algı, kadınların suçlanması veya şiddetin normalleştirilmesi gibi yanlış inançların ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilir. Bu, kadınların kendilerine yönelik şiddetle mücadele

etmelerine ve destek almalarına yardımcı olabilir.

Kadına yönelik şiddet algısının oluşması toplumsal normlar ve bireysel faktörlerin şekillendirdiği uzun bir süreci ifade eder. Ancak bununla birlikte bu algı, eğitim ve farkındalık çalışmaları ile değiştirilebilir. Bireylere kadına yönelik şiddeti, sebeplerini ve sonuçlarını anlatarak, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konusunda farkındalık yaratarak, toplum-

da daha sağlıklı bir algı oluşturulması mümkündür. Eğitim dışında kadınların medya ve diğer vasıtalarla sesini duyurması ve toplum liderlerinin bu konuya odaklanması da önemlidir. Aynı zamanda kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının da etkin ve istikrarlı bir şekilde formüle edilip uygulanması, uygulama çıktılarının sistematik bir biçimde değerlendirilmesi ve devamlı olarak geliştirilmesi önem arz eder (Altunok, Aydın, & Gedikkaya, 2015:5-21).

KAYNAKÇA

- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, Resmî Gazete 28532, 18 Ocak 2013.
- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Resmî Gazete 28239, 8 Mart 2012.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2021). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı 2021-2025".
- Akın, Ü., (2013). Kadına Yönelik Şiddet ve Psikolojik Sorunlar, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 5(3)303-317.

- Altunok, H., Aydın, H., & Gedikkaya, F. G. (2015). Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Politikasında Çıktılar Üzerine Bir Değerlendirme. *Yasama Dergisi* (30), 5-21.
- Çelik, A. (2018). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Açısından Sosyal Normlar ve Kadına Yönelik Şiddet, *Journal of Gender Studies*, 5 (2), 67-78.
- Çetin, B., Şimşek, Z., ve Çankaya, S. (2016) Kadına Yönelik Şiddet Olaylarındaki Fail Profili: Polis Kayıtlarına Göre Bir Değerlendirme. *Adli Tıp Dergisi*, 30(1), 1-7.
- Kanbur, N. (2018). Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ve Sonuçları. *Adli Tıp Bülteni*, 23(3), 181-187.

- Kardaş, Ç. ve Ü. Dinçer, N. (2022) . Bütüncül Hemşirelik Bakımı İçin Metafor Analizi: Bir Puzzle Oluşturmak. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15 (3), 317-327.
- Moroğlu, Nazan (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Mart-Nisan, (s.357-380)
- Sözeri, E., ve Özden, O. (2015). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Erkeklerin Rolü. *Yeniğün Akademik*, 12 (1), 1-16.
- Tekin, Üzeyir (2011). Şiddet, *Orient Yayınları*, Ankara.